

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Филологиялық серия
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3528

№ 2 (2023)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
ТОРАЙГЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

О постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ30VPY00029268

выдано

Министерством информации и общественного развития
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области филологии

Подписной индекс – 76132

<https://doi.org/10.48081/EIWC1999>

Бас редакторы – главный редактор

Жусупов Н. К.

д.ф.н., профессор

Заместитель главного редактора

Анесова А. Ж., *доктор PhD*

Ответственный секретарь

Уайханова М. А., *доктор PhD*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Дементьев В. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Еспенбетов А. С., *д.ф.н., профессор*

Трушев А. К., *д.ф.н., профессор*

Маслова В. А., *д.ф.н., профессор (Белоруссия)*

Пименова М. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Баратова М. Н., *д.ф.н., профессор*

Аймухамбет Ж. А., *д.ф.н., профессор*

Шапауов Ә. Қ., *к.ф.н., профессор*

Шокубаева З. Ж., *технический редактор*

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/ZVUK4682>

***Б. К. Кажытай¹, М. С. Оразбек²**

^{1,2}Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Қазақстан Республикасы, Астана қ.

*e-mail: k_azhytay@mail.ru

КЕЙІПКЕР ПСИХОЛОГИЯСЫН АШУДАҒЫ ОКСЮМОРОННЫҢ РӨЛІ

Әдебиеттануда зерттеу нысаны ретінде қарастыратын құбылыстар көп. Бұл ретте дәстүрлі түсінікті бұрмаламай, зерттелетін категория туралы пікірлерді де қамтып, оның ерекшелігін дұрыс анықтау маңызды. Автордан асқан сауаттылықты, сөз қолдану шеберлігін талап ететін тәсілдердің бірі – оксюморон. Қазіргі қазақ прозасында оксюморон құбылысы поэтикалық құрал ретінде пайдаланылып жүр, алайда әдебиеттану саласында кенже қалып келе жатқаны зерттеу жұмысының өзектілігіне жетелейді. Бұл мақалада біз оксюморон ұғымына жан-жақты анықтама беріп, оның поэтикалық құбылыс ретіндегі ерекшеліктерін, кейіпкер психологиясын ашудағы өзіндік рөлін жазушы Таласбек Әсемқұловтың «Талтүс» романында кездесетін мысалдар арқылы түсіндірдік. Оксюморонның кейіпкер психологиясын, оның ішкі әлемінде болып жатқан қарама-қайшы сезімдерін, ол өмір сүрген кезеңді танытуда өзіндік орны бар екенін байқаймыз. Оксюморон мәтін құрылымында көркем сөздің эмоциялық мәнін күшейтіп, қарама-қарсылықтың тұтастығын танытады. Сол арқылы оқиға желісінің ширеуі, шиеленісуі көрсетіліп, кейіпкердің болмысы ашылады. Қазіргі қаламгерлер шығармашылығында ерекше ізденісті барын кейіпкердің бойындағы қоғам тудырған қайшылықтарды айтуы, оның өзімен-өзі қайшыласқан тұстарын ұсына білуінен аңғаруымызға болады. Яғни қаламгерлер өздері жасаған кейіпкерлері арқылы адам тұлғасы туралы көзқарастарын көрсетуге ұмтылады.

Кілтті сөздер: оксюморон, қарама-қайшылық, психологизм, поэтикалық оксюморон, кейіпкер психологиясы

Кіріспе

Қаламгер – жан ділінің, кейіпкер өмірінің сарапшысы. Ол мінез-құлқы әртүрлі адамдардың әрқайсына тән даралықтарын да, өзара үндес қасиеттерін де, бір-бірімен үйлескен іс-әрекеттерін де тарихи шындыққа сүйене отырып бейнелейді. Сонымен қатар бір жерді басып, бір аспанның астында қатар жүре тұра бір-бірімен үйлеспейтін, кереғар адамдардың қақтығыс, қанды шайқастарын да өмір шындығының негізінде тарихтың аясындағы психологиялық күрделі болмысымен саралайды. Жазушы М. О. Әуезов айтқандай нағыз көркем прозаға «психология араласпаса өзгенің бәрі сылдыр су, жабайының тақ-тақ жолы» екеніне күмән жоқ [1]. Сол себепті біз зерттеу нысанын психологиямен байланыстыруды жөн көрдік.

Ғалым Г. Н. Поспелов бейнелілікке жетудің жолдары туралы: «образность достигается не только применением каких-то особых средств языка (в частности, иносказаний), но и умелым подбором изобразительных деталей, которые могут обозначаться элементарно простыми речевыми средствами», – дейді [2, 67]. Бұл ең қарапайым сөздер де кейіпкердің эмоциясын, мінез-құлқын жеткізуге қабілетті екенін білдіреді. Сондай-ақ көркем сөздің маңызды ерекшеліктерінің бірі – оның ұйымдасуы екенін айта кеткен жөн. Әдеби-көркем шығармадағы әрбір сөз айналымы, әрбір реңктің өз орны, өз мәні бар.

XIX ғасырдың басында оксюморон әлі дербес поэтикалық құбылыс ретінде танылмаған әрі нақты анықтамасы жоқ құбылыс болса да, ол ең маңызды троптардың бірі – метафора туралы мақалада қарастырылды [3, 11]. Оксюморонның табиғатын белгілеу жоспарланған бұл мақала 1821 жылы Н. Остолопов құрастырған «Ежелгі және жаңа поэзия сөздігінде» жарық көрді.

Л. А. Брусенская, Г. Ф. Гаврилова, Н. В. Малычева атты ғалымдардың авторлығымен жазылған «Учебный словарь лингвистических терминов» сөздігінде оксюморон құбылысы былай сипатталады: «Оксюморон – семантическая фигура слова, состоящая в приписывании понятию несовместимого с этим понятием признака, в сочетании противоположных по смыслу понятий, которое представляется абсурдным, но на деле вскрывает противоречивую природу объекта описания: живой труп, молодые старички, спешу медленно. Эта фигура создается на основе антонимии» [4, 134].

Л. И. Тимофеев пен С. В. Тураевтың «Әдебиеттану терминдер сөздігінде» оксюморон көркемдегіш троп ретінде қарастырылады – «мағынасы жағынан қарама-қарсы сөздердің, түсініктердің қосылуы нәтижесінде пайда болатын жаңа мағыналық сапа» [5]. Оксюморон контекске байланысты бір нәрсені жасырып, басқа ұғымды ашу қабілетіне ие. Бұл құбылыс көбіне стандартқа

сай келмейді, сондықтан оқырманды ойлануға, мән-мағынаның тереңіне бойлауға, жаңа қырларын ашуға итермелейді.

Материалдар мен әдістер

Зерттеу материалы ретінде шетелдік және қазақстандық ғалымдардың теориялық еңбектері, жазушы Таласбек Әсемқұловтың «Талтүс» романы басшылыққа алынды. Тақырыпты зерттеу барысында оксюморон мағынасындағы сөздер мен сөйлемдердің мәтіндегі мәнін анықтау, оксюморон категориясының кейіпкер психологиясын ашудағы рөлін анықтау негізгі мақсатымыз болғандықтан герменевтикалық әдісті қолдандық. Оксюморонның кейіпкер психологиясын ашудағы рөлін зерделеуде жинақтау, даралау және структуралық әдістер қолданылды.

Нәтижелер және талқылау

Кез келген көркем шығармада кейіпкер мен оның ішкі әлемі қарама-қайшы сезімдер, орта, ол өмір сүрген кезең негізінде суреттелуі – заңды құбылыс. Кейіпкердің ішкі жай-күйін, алай-дүлей сезімдер қақтығысын бейнелеп көрсетуде түрлі тәсілдердің маңызы айрықша. Бұл тәсілдер автордан аса сауаттылықты, сөз қолдану шеберлігін, қырағылықты талап етеді. Сондай бір тәсілдердің бірі – оксюморон. Әдеби кеңістіктегі контраст бояулар, қарама-қарсы сезімдер қақтығысын таныту, антитеза, бинарлық композиция сияқты көркемдік тәсілдер негізінде пайда болған оксюморонның кейіпкер психологиясын ашудағы маңызы ерекше.

Оксюморонның көркем әдебиеттегі қолданысы турасында «Қазіргі қазақ әдеби тілі» еңбегінде мынандай тұжырым жасалады: «Кейде қаламгерлер кереғар ұғымдарды қатар синтаксистік тіркеске түсіріп, антоним сөздерді оксюморон жасау үшін қолданады. Бұл әдіс көркем шығармада айтпақ ойды көрнекі етіп жеткізіп, нақты аша түсуге көмек береді» [6, 29]. Әрине, кереғар ұғымдарды біртұтас етіп, тың бейне тудыру кез келген қаламгердің қолынан келмейді. Десек те, қазіргі қазақ прозасынан мұндай құбылысты кездестіре аламыз.

Оксюморон қарама-қарсылықтың және қарама-қайшылықтың тұтастығы ретінде жазушы Таласбек Әсемқұловтың «Талтүс» романында қалай көрініс тапты, әуелі соған тоқталсақ.

Қаламгер әртүрлі объектілерді, адамдарды ашық, айқын суреттеу үшін әрбір сөзді өте өткір, айқын, әсерлі етіп беруге зер салады. Өмірде кездесетін сөздерді де айтылған күйінде алмай, одан гөрі жандандырып, бір сөзді екінші бір сөзге қатар қойып салыстырып алады. Расында жалғыз нәрсенің артық, кемдігі, айқындығы дара тұрғанда ашық сезілмейді, екінші бір ұғыммен қатар қойса жанданып, жаңғырады. Бұл ретте «Талтүс» романындағы Әжігерей мен Ырысқалидің әңгімесі аптаптан маужырап тұрған ауылдың көрінісі сипаттаудан басталады. Кейін қора маңында жүрген екеуді көрген Әжігерей

оларды: «Әне, анау екі батыр шықты», – деп әжуалап, Ырысқалиге тиісе бастаған Қайырбекті жекпе-жекке шақырады. Осы тұрғыдан келгенде автор оксюморон көмегімен шығарма кейіпкері Қайырбектің адамдық болмысын бірден аңғартады. «Әжігерей мен Қайырбек төбелескен сәтте, Әжігерей оны «Козлиный атаман» деп мазақ етеді» [7, 57]. Бұл тіркес бас кейіпкердің аузынан шығуы да бекер болмаса керек. Осы тіркес арқылы біз Қайырбектің атаман бола тұра, қорқақ екенін аңғарамыз. Демек, автор «Козлиный атаман» ұғымы арқылы сарказм түрінде кейіпкердің болмысындағы қорқақтықты айқындай түседі. Осылайша сөйлемге экспрессивтіэмоционалды реңк бере отырып, кейіпкердің психологиялық бейнесін ашқан. «Талтүс» шығармасындағы бұл оксюморондық қолданыс Қайырбектің ішкі жан дүниесін айқындайды. Козел және атаман сөздері тура қарсылықты мәндес болып қолданылып тұр. Алайда осы оксюморондық қолданыстағы сөздерді жекелей алып қарағанда ешбір қарама-қарсы мәні жоқ сияқты болып көрінеді. Дегенмен, ауызекі тілде «козел» сөзінің мағынасы адамның теріс психикасын көрсететін ұғым. Әлімжеттік көрсету болмаса өзінен жасы кішілерді басыну сияқты адамның психологиялық ерекшелігін анықтайтын мағынада қолданылады. Таласбек Әсемқұлов өзі өмір сүрген қоғамдағы осы көзқарасты нақты кейіпкердің образы арқылы суреттейді. Жазушының оксюморон жасаудағы шеберлігі сол – контекстік қарама-қарсылықты мағына арқылы қоғамдағы қалыптасқан ұғымды адам мінезі арқылы бейнелеуінде.

Көркем шығармадағы адамның тағдыры тек жеке адамға ғана қатысты емес, «әлеуметтік типтің» жүгін арқалаған кейіпкердің бойынан қоғамға тән қалыптасқан психологиясы, сол заманға тән идеология және оның мақсаттары анық аңғарылып тұруы қажет. Осы туралы С. Қирабаев өзінің «Әдебиет және дәуір талабы» деген еңбегінде әдебиеттегі адамның образына мынадай тұжырымдама береді: «Әдебиеттің адам мен оның өмірін зерттеп, зерделейтіндігі жалпыға мәлім, дегенмен оны көркемдік тұрғыдан бейнелеудің жолы әртүрлі. Қаламгерлердің бір тобы кейіпкердің іс-әрекетін нақты суреттеу арқылы адам өмірін көрсетуге тырысса, ал енді бір тобы кейіпкердің өмір сүрген ортасы арқылы танытуға көңіл бөледі. Осындайда адаммен тығыз байланыста болатын өмір құбылыстарының ешқайсысы да назардан тыс қалмайды. Адамның жай-күйін, жан-дүниесін тереңірек бейнелеуде оны қоршаған табиғат та, оның маңындағы жан-жануарлар тіршілігі де қатыса алады. Неге десеңіз, Адам – жалпы тіршілік атаулының ішіндегі ең сапалы да саналы өмір иесі, ал қалған тіршілік құбылыстары оны толықтырып тұруға, оның қуанышты яки ренішті жай-күйін ашуға көмектеседі, оның жанын, ұғымын байытады» [8, 58]. Адам баласы күнделікті тіршілікте жан мен тән, өмір мен өлім, ар мен ұят, жақсылық пен жамандық тәрізді сөздерді жиі қолданса да, әсте бұл ұғымдардың берер мәнін әртүрлі

түсінеді, кейде аса көңіл де бөле бермейді. Ал көркем шығарманың негізгі міндеттерінің бірі – кейіпкерлер галереясын жасау арқылы заман шындығын бейнелейтін көркем шығарма тудыру.

Таласбек Әсемқұлов шығарма кейіпкері Әжігерейдің өзіне тән ерекшелігін, психологиялық даралығын, адамдық болмысын, ішкі жан-дүниесін бір ғана оксюморонмен бейнелеген. «Кәметке жете алмай-ақ қартайған бейбак», – деп суреттеуінен Әжігерейдің ерте есейген бала екенін аңғаруымызға болады [7, 64]. Өзіндік мұңы, Сабыт атасынан алған тәлім-тәрбиесі де Әжігерейдің ерте есеюіне себеп болғаны анық. Оның осы жастан ақ өлім жайлы ойлауы, өмір мен өлімнің бір-біріне жақын екенін түсінуі де, оның психологиялық бейнесін ашады. Қайғысына қайғы жамаған Құлбағиладан көрген қорлығы, Жетім баланың қорлануы, өмірде бар ма, жоқ па екенін білмейтін анасына деген сағынышы, өз ішіне үңілгенде тапқан жиреніші де осы оксюморондық тіркестен байқалады.

Оксюморонды көркем шығарма мәтінінде қолданудың маңызы ерекше «Өйткені тіліміздегі осы қарсы мәнді сөздерді ақын, жазушылар өзара қатар алып, шығарма тілінің көркемдігіне жұмсайды», – деген ғалым М. Белбаеваның пікіріне ден қойсақ, Таласбек Әсемқұлов та өз шығармаларында тек көркемдік үшін ғана емес, кейіпкер мінезін, портретін айқындауда және қоғам, заман келбетін бейнелеу барысында қолданады [9, 80]. Мысалы: «Құндыз енді ешқашанда бұл топырақты баспайды. Ол енді... басқа елдің анасы, оты бөлек адам. Әпкесімен ойша қоштасып, жерлеп қайтқан» [7, 94]. Тірі адамды жерлеп қайтқаны, Әжігерейдің мұң-наласын, сол уақыттағы көңіл-күйін анық көрсетеді. Әпкесі Құндыздың тұрмысқа шығуы Әжігерейге қатты ауыр тиді, одан тірідей айырылған кейіпкердің көңілі қалып, әпкесін өмірі көрместей күй кешуі де жалғыз оксюморондық тіркес арқылы әсерлі суреттеледі. Ғалым Г. Пірәлиеваның: «Психологиялық проза жазушылар адамзаттың рухани өмірінің өзі көпқырлы көп қабатты, сан сапалы психологиялық құбылыстардан тұратынын жақсы түсініп, соны тереңдей талдап, танытуға тырысады», – деген пікіріне жүгінсек, Т. Әсемқұлов психологиялық талдаудың озық үлгілерін көрсеткен жазушылардың бірі екеніне күмән жоқ [10, 189]. Түрлі оқиғалар арқылы бас кейіпкер Әжігерейдің мұң-наласын оның ішкі жан дүниесіне үңіліп, жан-жақты талдауы осының айқын дәлелі бола алады.

Қорытынды

Қорытындылай келе, оксюморон кейіпкердің өзіндік ерекшелігін, қарым-қатынасының күрделілігін атап көрсетуге, оның дүниеге қарама-қайшы көзқарасын жеткізуге мүмкіндік береді. Оксюморон (функционалдық мүмкіндіктеріне байланысты) поэтикалық мәтіннің көркемдік кеңістігін үлгілейді, поэтикалық тұтастықтың жеке эпизодтарына еніп, кейіпкер

бейнелері аясында жеке бөлшектердің семантикалық эпицентрін құрайды. Оксюморон – айналадағы шындықты танудың және бағалаудың ең тиімді әдістерінің бірі. Оксюморондық синтагмалардың көмегімен Таласбек Әсемқұлов кейіпкерлердің ішкі жай-күйін, мінезін айқын көрсетеді.

Пайдаланылған деректер тізімі

- 1 **М. Әуезов.** «Анкетаға жауап» [Мәтін]. – Алматы : «Жұлдыз», 1991. № 10.– 12 б.
- 2 **Поспелов Г. Н.** «Введение в литературоведение» : Учеб. для филол. спец. ун-тов [Текст]. 3-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк. – 1988. – 528 с.
- 3 **Остолопов Н.** Словарь древней и новой поэзии : в 3-х частях [Текст] / Санкт-Петербург, 1821. – 73 с.
- 4 **Брусенская Л. А., Гаврилова Г. Ф., Малычева Н. В.** Учебный словарь лингвистических терминов [Текст] – Ростов на Дону : Феникс, 2005. – 23 с.
- 5 **Тимофеев Л. И., Тураев С. В.** «Краткий словарь литературоведческих терминов». 2-е изд., дораб. [Текст]. – М. : Просвещение, 1985. – 312 с.
- 6 **Серғалиев М., Айғабылов А., Күлкенова О.** Қазіргі қазақ әдеби тілі [Мәтін]. – Алматы : Зият Пресс, 2006. – 256 б.
- 7 **Т. Әсемқұлов.** «Талтүс. Тәттімбет сері», [Мәтін]. Астана : Күйшілер одағы, «KazHeritage», Лиля Калаустың Баспа үйі, 2020. – 436 б.
- 8 **Қирабаев С. С.** Әдебиет және дәуір талабы [Мәтін]. – Алматы : Жазушы, 1976. – 300 б.
- 9 **Белбаева М.** Қазіргі қазақ тілі лексикологиясы [Мәтін]. – Алматы, 1976. – 18 б.
- 10 **Пірәлиева Г.** Көркем прозадағы психологизмнің кейбір мәселелері (Түс көру, бейвербалды ишараттар, заттық әлем): Монография [Мәтін]. – Алматы : Алаш, 2003. – 328 б.

References

1. **M. Auezov.** «Anketaga zhauap». [Answer to the questionnaire] [Text]. – Almaty : «Zhuldy`z», 1991. – № 10.– 12 p.
2. **Pospelov G. N.** (red.) «Vvedenie v literaturovedenie». [Introduction to literature] / Ucheb. dlya filol. spec. un-tov. [Text] 3-e izd., ispr. i dop. – Moscow : Vy`sh. shk., 1988. – 528 p.
3. **Ostolopov N.** Slovar` drevnej i novoj poe`zii : v 3-x chastyax [Dictionary of ancient and new poetry : in 3-x parts] [Text] Sankt-Peterburg, 1821. – 73 p.

4. **Brusenskaya L. A., Gavrilova G. F.** Maly`cheva N.V. Uchebny`j slovar` lingvisticheskix terminov. [Educational dictionary of linguistic terms] [Text]. – Rostov na Donu : Feniks, 2005. – 23 p.

5. **Timofeev L. I., Turaev S. V.** «Kratkij slovar` literaturovedcheskix terminov». [A short dictionary of literary terms] [Text]/ 2-e izd., dorab. – Moscow : Prosveshhenie, 1985. – 312 p.

6. **Sergaliev M., Ajgaby`lov A., Kulkenova O.** Қазиргі қазақ әдеби тили. [Modern Kazakh literary language] [Text]. – Almaty` : Ziyat Press, 2006. – 256 p.

7. **T. Asemkulov.** «Taltus. Tattimbet seri», [A life at noon. Tattimbet seri] / [Text]. – Astana : Kuishiler odagy`, «KazHeritage», Lilya Kalausty`n Baspa uji, 2020. – 436 p.

8. **Kirabaev S. S.** Adebiet zhane dauir talaby` [Literature and the requirements of the era] [Text]. – Almaty` : Zhazushy`, 1976. – 300 p.

9. **Belbaeva M.** Kazirgi kazak tili leksikologiyasy`. [Lexicology of the modern Kazakh language] [Text]. – Almaty`, 1976. – 18 p.

10. **Piralieva G.** Korkem prozadagy` psihologizmnin kejbir maseleleri (Tus koru, bejverbaldy` isharattar, zatty`k alem) : Monografiya. [Some problems of psychologism in artistic prose (color vision, nonverbal gestures, the material world). Monograph.] [Text]. – Almaty` : Alash, 2003. – 328 p.

Материал 09.06.23 баспаға түсті.

*Б. К. Қажытай¹, М. С. Оразбек²

^{1,2}Евразийский национальный университет имени Л. Н. Гумилева, Республика Казахстан, г. Астана.

Материал поступил в редакцию 09.06.23.

РОЛЬ ОКСЮМОРОНА В РАСКРЫТИИ ПСИХОЛОГИИ ПЕРСОНАЖА

Существует множество явлений, которые можно рассматривать как объект исследования в литературоведении. При этом важно не исказить традиционное понимание, включать мнения об изучаемой категории и правильно определять ее признаки. Оксюморон – один из приемов, требующий от автора очень грамотного и умелого обращения со словами. В современной казахской прозе феномен оксюморона используется как поэтический инструмент, но тот факт, что в области литературоведения он все еще остается второстепенным, обуславливает актуальность исследовательской

работы. В данной статье мы дали комплексное определение понятия оксюморон, объяснили его особенности как поэтического явления, его уникальную роль в раскрытии психологии персонажа на примерах, встречающихся в романе «Талтус» писателя Таласбека Асемкулова. Можно заметить, что оксюморон имеет свое место в изложении психологии персонажа, противоречивых чувств, происходящих в его внутреннем мире, периода, в котором он жил. Оксюморон в структуре текста усиливает эмоциональный смысл художественного слова и показывает целостность контраста. Тем самым показывается закрученность и напряженность сюжетной линии, раскрывается характер персонажа. Это видно из того, что современные писатели обладают особым поиском в своих произведениях, они могут выразить противоречия, созданные обществом в характере, представить его внутренние противоречивые моменты. То есть писатели пытаются выразить свои взгляды на человеческую личность через своих персонажей.

Ключевые слова: оксюморон, контраст, психологизм, поэтический оксюморон, психология персонажа.

*В. К. Kazhytay¹, М. S. Orazbek²

^{1,2}L. N. Gumilyov Eurasian National University,
Republic of Kazakhstan, Astana.

Material received on 09.06.23.

THE ROLE OF THE OXYMORON IN REVEALING THE PSYCHOLOGY OF THE CHARACTER

There are many phenomena that can be considered an object of research in literary studies. At the same time, it is important not to distort the traditional understanding, include opinions about the category being studied and correctly identify its features. An oxymoron is one of the techniques that require the author to be very competent and skillful with words. In modern Kazakh prose, the phenomenon of the oxymoron is used as a poetic tool, but the fact that it remains second in the field of literary criticism determines the relevance of research work. In this article we have given a comprehensive definition of the concept of an oxymoron, explained its features as a poetic phenomenon, and its unique role in revealing the psychology of the character on the examples found in the novel «Taltus» by writer Talasbek Asemkulov. It can be noted that the oxymoron has its place in the presentation of the psychology of the character, the contradictory

feelings occurring in his inner world, and the period in which he lived. The oxymoron in the structure of the text enhances the emotional meaning of the artistic word and shows the integrity of the contrast. This shows the twisting and tension of the storyline, revealing the character of the character. This is evident from the fact that modern writers have a special search in their works, they can express the contradictions created by society in character and present its internally contradictory moments. That is, writers try to express their views on human personality through their characters.

Keywords: oxymoron, contrast, psychologism, poetic oxymoron, character psychology.

Теруге 09.06.2023 ж. жіберілді. Басуға 30.06.2023 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

3,18 МБ RAM

Шартты баспа табағы 22,79. Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. К. Темиргалинова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Тапсырыс № 4100

Сдано в набор 09.06.2023 г. Подписано в печать 30.06.2023 г.

Электронное издание

3,18 МБ RAM

Усл. печ. л. 22,79. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. К. Темиргалинова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Заказ № 4100

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz